

Sygn. akt I C 722/19

Dnia 12 lutego 2020 roku

Sąd Okręgowy w Nowym Sączu I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący : SSO Małgorzata Czajka

Protokolant: Kinga Poręba

**po rozpoznaniu w dniu 12 lutego 2020 roku w Nowym Sączu
na rozprawie**

sprawy z powództwa (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Z.

przeciwko 1) Staroście (...) w Z.,

2) T. w Z.

o ustalenie istnienia prawa - służebności określonych w punktach I do XXVIII

I oddała powództwo;

II zasądza od strony powodowej (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Z. na rzecz strony pozwanej T. w Z. kwotę 497 zł (czteryście dziewięćdziesiąt siedem złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt. I C 722/19

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 12 lutego 2020 roku

Strona powodowa – (...) z o o w Z. w pozwie , wniesionym przeciwko Staroście (...) i T. w Z. domagała się (k. 1-37) ustalenia każdorazowo na swoją rzecz istnienia prawa :

I do służebności „J. o treści, odpowiadającej służebności przesyłu na rzecz (...) sp. z o.o. z siedzibą w Z. , po istniejącej trasie wodociągu, a polegającej na prawie posadowienia i eksploatacji urządzeń wodociągowych oraz prawie dostępu do nich, ich remontu i konserwacji, przebudowy i rozbudowy, usuwania awarii po działkach, opisanych w poszczególnych podpunktach -odpowiednio pasami gruntu o zmiennej szerokości , oznaczonymi każdorazowo stosownymi punktami na mapach . Dla działek wskazano księgi wieczyste.

II do służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu na rzecz strony powodowej polegającej na prawie posadowienia i wyłącznego korzystania z dwukomorowego , żelbetowego zbiornika , zapasu wody , betonowych komór technologicznych , stacji uzdatniania wody oraz znajdujących się tam zasuw , przepustnic, urządzeń związanych z automatyką z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz ogrodzenia celem ich remontu i konserwacji oraz na prawie dojazdu i dojścia po wskazanej działce ;

III do służebności.. o treści, odpowiadającej służebności przesyłu na rzecz strony powodowej , polegającej na prawie posadowienia i wyłącznego korzystania z obudowanego żelbetową komorą ujęcia wody podziemnej oraz znajdujących się tam zasuw , przepustnic, urządzeń związanych z automatyką z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz ogrodzenia celem ich remontu i konserwacji oraz na prawie dojazdu i dojścia po wskazanej działce ;

IV do służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu , polegającej na prawie posadowienia i wyłącznego korzystania z obudowanego żelbetową komorą ujęcia wody podziemnej oraz znajdujących się tam zasuw , przepustnic, urządzeń związanych z automatyką z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz ogrodzenia celem ich remontu i konserwacji oraz na prawie dojazdu i dojścia po wskazanych działkach ;

V do służebności „ul. (...)”, o treści odpowiadającej służebności przesyłu istniejącej trasie wodociągu, na prawie posadowienia i eksploatacji urządzeń wodociągowych oraz prawie dostępu do nich, celem ich remontu i przebudowy i rozbudowy, usuwania awarii na opisanych w poszczególnych podpunktach -odpowiednio pasami gruntu o zmiennej szerokości , oznaczonymi każdorazowo stosownymi punktami na mapach ; dla działek wskazano księgę wieczystę;

VI do służebności „ul. (...)”, o treści odpowiadającej służebności przesyłu istniejącej trasie wodociągu, na prawie posadowienia i eksploatacji urządzeń wodociągowych oraz prawie dostępu do nich, celem ich remontu i przebudowy i rozbudowy, usuwania awarii na opisanych w poszczególnych podpunktach -odpowiednio pasami gruntu o zmiennej szerokości , oznaczonymi każdorazowo stosownymi punktami na mapach ; dla działki wskazano księgę wieczystą;

VII do służebności „ul. (...)”, o treści odpowiadającej służebności przesyłu istniejącej trasie wodociągu, na prawie posadowienia i eksploatacji urządzeń wodociągowych oraz prawie dostępu do nich, celem ich remontu i przebudowy i rozbudowy, usuwania awarii na opisanych w poszczególnych podpunktach -odpowiednio pasami gruntu o zmiennej szerokości , oznaczonymi każdorazowo stosownymi punktami na mapach ; dla działek wskazano księgę wieczystę;

VIII do służebności po istniejącej trasie wodociągu o treści odpowiadającej służebności przesyłu , polegającej na prawie do wyłącznego korzystania z dwukomorowego żelbetowego zbiornika zapasu wody wraz z komorą technologiczną znajdujących tam zasuw , przepustnic, urządzeń związanych z automatyką z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz ogrodzenia celem ich remontu i konserwacji oraz na prawie dojazdu i dojścia po wskazanych działkach;

IX do służebności „ul. (...)”, o treści odpowiadającej służebności przesyłu po istniejącej trasie sieci kanalizacji sanitarnej, polegającej , polegającej na prawie posadowienia i eksploatacji urządzeń kanalizacyjnych oraz prawie dostępu do nich, celem ich remontu i przebudowy i rozbudowy, usuwania awarii na opisanej działce -odpowiednio pasami gruntu o zmiennej szerokości , oznaczonymi punktami na mapie ;

X do służebności „ul. (...)”, o treści odpowiadającej służebności przesyłu po istniejącej trasie sieci kanalizacji sanitarnej, polegającej , polegającej na prawie posadowienia i eksploatacji urządzeń kanalizacyjnych oraz prawie dostępu do nich, celem ich remontu i przebudowy i rozbudowy, usuwania awarii na opisanych w poszczególnych podpunktach działkach -odpowiednio pasami gruntu o zmiennej szerokości , oznaczonymi punktami na mapie ;

XI do służebności „ P. , o treści odpowiadającej służebności przesyłu istniejącej trasie wodociągu, na prawie posadowienia i eksploatacji urządzeń wodociągowych oraz prawie dostępu do nich, celem ich remontu i przebudowy i rozbudowy, usuwania awarii na opisanych w poszczególnych podpunktach -odpowiednio pasami gruntu o zmiennej szerokości , oznaczonymi każdorazowo stosownymi punktami na mapach ; dla działek wskazano księgę wieczystę;

XII do służebności „ P. po istniejącej trasie wodociągu o treści odpowiadającej służebności przesyłu , polegającej na prawie do wyłącznego korzystania z dwukomorowego żelbetowego zbiornika zapasu wody wraz z komorą technologiczną znajdujących tam zasuw oraz urządzeń przepustnic, urządzeń związanych z automatyką z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz ogrodzenia celem ich remontu i konserwacji oraz na prawie dojazdu i dojścia po wskazanych działkach;

XIII do służebności „ P. , o treści odpowiadającej służebności przesyłu istniejącej trasie wodociągu, polegającej na prawie posadowienia i eksploatacji urządzeń wodociągowych oraz prawie dostępu do nich, celem ich remontu i przebudowy i rozbudowy, usuwania awarii na opisanej działce -odpowiednio pasami gruntu o zmiennej szerokości , oznaczonymi każdorazowo stosownymi punktami na mapach ; dla działki wskazano księgę wieczystą;

XIV do służebności „P.”, o treści odpowiadającej służebności przesyłu po istniejącej trasie sieci kanalizacji sanitarnej, polegającej , polegającej na prawie posadowienia i eksploatacji urządzeń kanalizacyjnych oraz prawie dostępu do nich, celem ich remontu i przebudowy i rozbudowy, usuwania awarii na opisanej działce -odpowiednio pasami gruntu o zmiennej szerokości , oznaczonymi punktami na mapie ;

XV do służebności (...) o treści odpowiadającej służebności przesyłu po istniejącej trasie sieci kanalizacji sanitarnej, polegającej , polegającej na prawie posadowienia i eksploatacji urządzeń kanalizacyjnych oraz prawie dostępu do nich, celem ich remontu i przebudowy i rozbudowy, usuwania awarii na opisanych w poszczególnych podpunktach działkach -odpowiednio pasami gruntu o zmiennej szerokości , oznaczonymi punktami na mapie ; dla działek wskazano księgę wieczyste ;

XVI do służebności (...) o treści odpowiadającej służebności przesyłu istniejącej trasie wodociągu, polegającej na prawie posadowienia i eksploatacji urządzeń wodociągowych oraz prawie dostępu do nich, celem ich remontu i przebudowy i rozbudowy, usuwania awarii na opisanej działce -odpowiednio pasami gruntu o zmiennej szerokości , oznaczonymi każdorazowo stosownymi punktami na mapach ; dla działek wskazano księgę wieczystą ;

XVII do służebności (...) o treści odpowiadającej służebności przesyłu po istniejącej trasie wodociągu i sieci kanalizacji sanitarnej, polegającej , polegającej na prawie posadowienia i eksploatacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych oraz prawie dostępu do nich, celem ich remontu i przebudowy i rozbudowy, usuwania awarii na opisanych działkach -odpowiednio pasami gruntu o zmiennej szerokości , oznaczonymi punktami na mapie ; dla działek wskazano księgę wieczyste;

XVIII do służebności (...) o treści odpowiadającej służebności przesyłu po istniejącej sieci wodociągowej polegającej na prawie wyłącznego korzystania z obetonowanego kanałem przelazowym ujęcia wody podziemnej oraz znajdujących się tam wodociągowej, zasuw, ustnie, urządzeń związanych z uzdatnianiem wody, pomiarem i ogrodzeniem, celem ich remontu i konserwacji przebudowy i rozbudowy, usuwania awarii na opisanej działce -odpowiednio pasami gruntu o zmiennej szerokości , oznaczonymi punktami na mapie ; dla działki wskazano księgę wieczystą;

XIX do służebności (...) o treści odpowiadającej służebności przesyłu po istniejącej sieci wodociągowej , polegającej na prawie do wyłącznego z obetonowanego ujęcia wody podziemnej i żelbetowej komory poboru wody oraz z znajdujących się tam sieci wodociągowej, zasuw, przepustnic, urządzeń, związanych z pomiarem i automatyką , celem ich remontu i konserwacji, przebudowy i rozbudowy, usuwania awarii na opisanej działce -odpowiednio pasami gruntu o zmiennej szerokości , oznaczonymi na mapach , dla działki podano księgę wieczystą .

XX do służebności (...) o treści odpowiadającej służebności przesyłu po istniejącej sieci wodociągowej , polegającej na prawie do wyłącznego z obetonowanego ujęcia wody podziemnej i żelbetowej komory poboru wody oraz z znajdujących się tam sieci wodociągowej, zasuw, przepustnic, urządzeń, związanych z pomiarem i automatyką , celem ich remontu i konserwacji, przebudowy i rozbudowy, usuwania awarii na opisanej działce -odpowiednio pasami gruntu o zmiennej szerokości , oznaczonymi na mapach , dla działki podano księgę wieczystą;

XXI do służebności (...) o treści odpowiadającej służebności przesyłu po istniejącej sieci wodociągowej , polegającej na prawie do wyłącznego z obetonowanych kanałem przelazowym ujęć 7-miu źródeł wody podziemnej i stacji uzdatniania wody oraz z znajdujących się tam sieci wodociągowej, zasuw, przepustnic, urządzeń, związanych z pomiarem i automatyką , celem ich remontu i konserwacji, przebudowy i rozbudowy, usuwania awarii na opisanej działkach - odpowiednio pasami gruntu o zmiennej szerokości , oznaczonymi na mapach , dla działek podano księgi wieczyste;

XXII do służebności (...) o treści odpowiadającej służebności przesyłu po istniejącej sieci wodociągowej , polegającej na prawie do wyłącznego z wykonanego w korycie potoku w żelbetowej komorze poboru wody powierzchniowej oraz z znajdujących się tam: sieci obetonowanych kanałem przelazowym ujęć 7-miu źródeł wody podziemnej i stacji uzdatniania wody oraz z znajdujących się tam sieci wodociągowej, zasuw, przepustnic, urządzeń, związanych z pomiarem i automatyką , celem ich remontu i konserwacji, przebudowy i rozbudowy, usuwania awarii na opisanej

działkach -odpowiednio pasami gruntu o zmiennej szerokości , oznaczonymi na mapach , dla działek podano księgi wieczyste;

XXIII do służebności (...) o treści odpowiadającej służebności przesyłu po istniejącej sieci wodociągowej , polegającej na prawie do wyłącznego z ujętych drenami kamionkowymi ujęcia wody podziemnej, komory zbiorczej oraz z znajdujących się tam: sieci wykonanego wodociągowej , zasuw, przepustnic, urządzeń, związanych z pomiarem i automatyką , celem ich remontu i konserwacji, przebudowy i rozbudowy, usuwania awarii na opisanej działce z prawem dojazdu i dojścia, -odpowiednio pasami gruntu o zmiennej szerokości , oznaczonymi na mapach , dla działki podano księgę wieczystą;

XXIV do służebności (...) o treści odpowiadającej służebności przesyłu po istniejącej sieci kanalizacji sanitarnej, polegającej na prawie posadowienia i eksploatacji urządzeń kanalizacyjnych oraz prawie dostępu do nich, celem ich remontu i konserwacji, na opisanej działce -odpowiednio pasami gruntu o zmiennej szerokości , oznaczonymi na mapach , dla działki podano księgę wieczystą;

XXV do służebności (...) o treści odpowiadającej służebności przesyłu po istniejącej sieci wodociągowej , polegającej na prawie do wyłącznego z ujętych drenami kamionkowymi ujęć wody podziemnej, oraz z znajdujących się tam: sieci wykonanego wodociągowej , zasuw, przepustnic, urządzeń, związanych z pomiarem i automatyką , celem ich remontu i konserwacji, przebudowy i rozbudowy, usuwania awarii na opisanych działkach z prawem dojazdu i dojścia, -odpowiednio pasami gruntu o zmiennej szerokości , oznaczonymi na mapach , dla działek podano księgi wieczyste;

XXVI do służebności (...) o treści odpowiadającej służebności przesyłu po istniejącej trasie wodociągu polegającej na prawie posadowienia i eksploatacji urządzeń kanalizacyjnych oraz prawie dostępu do nich, celem ich remontu i konserwacji, na opisanych działkach -odpowiednio pasami gruntu o zmiennej szerokości , oznaczonymi na mapach , dla działek podano księgi wieczyste;

XXVII do służebności (...) o treści odpowiadającej służebności przesyłu po istniejącej sieci kanalizacji sanitarnej, polegającej na prawie posadowienia i eksploatacji urządzeń kanalizacyjnych oraz prawie dostępu do nich, celem ich remontu i konserwacji, na opisanych działkach -odpowiednio pasami gruntu o zmiennej szerokości , oznaczonymi na mapach , dla działek podano księgi wieczyste;

Wniosła także o wzajemne zniesienie kosztów postępowania .

Strona powodowa wskazała że na nieruchomościach objętych pozwem zostały elementy sieci wodociągowej i kanalizacyjnej ,stanowiącej obecnie część infrastruktury (...) Sp. z o.o. z siedzibą w Z.. Szczegółowy opis tych sieci przedstawiony jest w projekcie służebności przesyłu sporządzonym przez mgr inż. A. S. (1) 22.03.2019, wpisanym do ewidencji materiałów państwowego zasobu geodezyjnego kartograficznego Starosty (...) w dniu 12.04.2019 roku.

Właścicielem przedmiotowych nieruchomości jest Starosta (...) , tym że w okresie przed przyznaniem parkom narodowym osobowości prawnej nieruchomości te były oddane w trwałą zarząd (...). Większa część inwestycji , obejmujących budowę wodociągowych opisanych w projekcie była wykonana dla (...) i (...) następnie zostały rozbudowane i zmodernizowane w okresie po II wojnie światowej. Ujęcia były ustawicznie modernizowane i remontowane , nowe urządzenia do poboru i odprowadzania wody ,a także urządzenia do filtracji i oczyszczające wodę. Budowle, w których umieszczono urządzenia ujęć wodnych wymagało działań konserwacyjnych i remontowych i wszystkie te prace wykonywane były przez podmioty zarządzające siecią wodociągową terenie miasta Z.. Dla zaspokojenia rosnących potrzeb Z. wykonano ujęcia wody w rejonie J. , źródła te funkcjonowały pod nazwami B. i B. , położone w bezpośrednim sąsiedztwie , obok chlorowni . Dla tego obiektu wydana została decyzja koordynacyjna Wojewódzkiego Zarządu Rozbudowy Miast i Osiedli (...) w N. z dnia 30 lipca 1976 roku . Realizacja została powierzona jednostkom gospodarki społecznej, m. in. (...) Przedsiębiorstwu (...) w N. ((...)), następnie te urządzenia w i zarząd przedsiębiorstwa państwowego, będącego poprzednikiem prawnym (...) spółki z oo . Przedsiębiorstwa państwowe , które realizowały inwestycje i sieciami podejmowały decyzje właścicielskie w stosunku terenu oraz zainstalowanych sieci . Wszystkie te prace sfinansowane zostały ze środków publicznych w decyzji administracyjnych

wydawanych przez organy i administracji. Z treści opinii, zleconej uprawnionemu geodecie mgr inż. A. B. wynika, że wszystkie sieci, objęte niniejszym pozwem powstały przed 1989 rokiem, zostały przed tym rokiem wrysowane do map .

Strona powodowa przedstawiła także kolejne zmiany nazw i zakresu działania przedsiębiorstwa państwowych , które zarządzały siecią wodociągową i kanalizacyjną na terenie Z. . (k. 28- 32). Wszystkie kolejno występujące przedsiębiorstwa zarządzały całą siecią wodociągową i kanalizacyjną na terenie Z. . Strona ta powołała się na Uchwale 7 Sędziów Sądu dnia 16 maja 2017 r., sygn.. akt IIICZP 101/16 w której SN stanął na stanowisku , że obciążenie z tytułu służebności o treści , odpowiadającej służebności przesyłu obciąża prawo własności , a nie prawo użytkowania wieczystego. Najwyższy uznał, iż nie ma potrzeby ustanawiania służebności rzecz przedsiębiorstw przesyłowych w sytuacjach, o mowa była , bowiem uprawnienia o treści odpowiadającej służebności przesyłu powstały w momencie, kiedy inwestycje te zostały realizowane, a skonkretyzowały się z chwilą powstania uprawnień właścicielskich po stronie przedsiębiorstwa państwowych.

Strona powodowa wskazała również, w jaki sposób kształtowały się uprawnienia do władania gruntami przez (...) . Na mocy art. 5 Ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 roku o zmianie ustawy o ochronie przyrody oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 224, poz. 1337) z dniem 01 stycznia 2012 roku (...) , będący dotychczas państwową jednostką budżetową stał się państwową osobą prawną – T. z siedzibą w Z. . Na mocy znowelizowanego art. 10 ust. 3 Ustawy o ochronie przyrody – z dniem wejścia w życie ustawy o utworzeniu parku narodowego Ów nabywa z mocy prawa prawo użytkowania wieczystego nieruchomości Skarbu Państwa , położonych w jego granicach i służących dla jego celów oraz własność położonych na tych nieruchomościach budynków innych urządzeń i lokali . Zatem prawo własności leżących na gruncie urządzeń, nie przeszło z mocy ustawy na (...) gdyż naruszałoby to prawa osoby trzeciej wobec (...) i Skarbu Państwa. Urządzenia nie są też częściami składowymi gruntu Skarbu ponieważ wchodzą w skład przedsiębiorstwa (art. 49 k.c.).

Strona wskazała, że sieci, które zostały wykonane po tej dacie tj. 06.02.1989 r 'zostały objęte pozwem do Sądu Rejonowego w Zakopanem – z wnioskiem o ustanowienie służebności przesyłu . { pozew k. 1-37 } .

W odpowiedzi na pozew strona pozwana – Skarb Państwa – Starosta (...) nie sprzeciwiał się żądaniu pozwu. Strona ta uznała przedstawione w pozwie fakty w szczególności, fakt posiadania przez powoda sieci wodociągowej i ujęć wody wymienionych w pozwie ze wszystkimi urządzeniami według projektu służebności przesyłu sporządzonego przez geodetę mgr inż. A. S. (2) z dnia 22.03.2019 roku (odpowiedź k. 385).

Strona pozwana T. z siedzibą w Z. wniosła oddalenie powództwa w całości; zasądzenie od strony powodowej na rzecz (...) kosztów procesu według norm przepisanych . Strona ta twierdzi , iż nabyła na podstawie wskazanego w pozwie przepisu prawo użytkowania wieczystego gruntu oraz własność budynków i urządzeń, składających się na nieruchomości objęte pozwem . Wskazywała , że uprzednio – w dniu 25 listopada 2013 roku była zawarta między nim, a (...) umowa, na których znajdują się ujęcia wody „B. – B. I i II” G. J. , Pod J. , Kórnickie . Umowa ta wygasła, zatem strona pozwana miała zamiar ogłosić przetarg na dzierżawę nieruchomości , oraz domagała się zapłaty za bezumowne korzystanie z nieruchomości . W ocenie strony)pisane powyżej okoliczności faktyczne stanowczo przeczą twierdzeniom Powoda, jakoby uprawnienie (...), q. służebność gruntowa odpowiadająca treści służebności przesyłu, skonkretyzowało się z chwilą powstania uprawnień własnościowych Powoda sieci wodociągowej. Gdyby w istocie (...) był przekonany, że przysługuje mu powyższe uprawnienie, z pewnością nie zawarłby z (...) Umowy dzierżawy uprawniającej ją do korzystania z nieruchomości, na których znajdują się ujęcia , będące przedmiotem niniejszego postępowania. Strona wskazała, że okresie obowiązywania zasady jednolitej własności państwowej zarówno właścicielem, jak posiadaczem samoistnym gruntu pozostającego w zarządzie przedsiębiorstwa państwowego, na którym posadowiono urządzenia elektroenergetyczne, jak i właścicielem oraz posiadaczem samoistnym tych było Państwo. Przekształcenie zarządu, w odniesieniu do budynków, urządzeń i lokali znajdujących się na gruntach w prawo własności, nastąpiło podstawie ustawy z dnia 29 września 1990 r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (Dz. U. Nr 79, poz. 464), a co do innych składników majątkowych – na podstawie ustaw określających ustrój majątkowy państwowych osób prawnych” nie nastąpiło to na podstawie 128 KC, znosząca z dniem 1 lutego 1989 roku zasadę jednolitej własności państwowej, nie spowodowała „uwłaszczenia”

z tym dniem państwowych osób prawnych co do składników mienia pozostających w ich zarządzie, konieczna była regulacja korzystania ze spornych gruntów oznacza brak tytułu prawnego. Strona ta powołała się na Uchwałę, którą w dniu 05 czerwca 2018 roku Sąd Najwyższy podjął SN sygn. akt: III CZP 50/17, w której krytycznie odniósł się do idei służebności gruntowej powstałej z mocy ustawy. Wskazał, że „nabycie przez przedsiębiorstwo państwowe na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o zmianie ustawy przedsiębiorstwach państwowych (Dz. U. z 1991 r. Nr 2, poz. 6) własności przesyłowych posadowionych na nieruchomościach należących Skarbu Państwa nie spowodowało uzyskania przez to przedsiębiorstwo prawa służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności obciążającej te nieruchomości (System Informacji Prawnej LEX/el nr. 249626).

Zdaniem tej strony pozwanej tym stanie rzeczy prawo, którego potwierdzenia domaga się (...) w niniejszym postępowaniu, nie istnieje. Warunkiem ustalenia zgodnie z artykułem 189 KPC, wymaga spełnienia dwóch podstawowych istnienia interesu prawnego w żądaniu ochrony oraz (tzw. przesłanka legitymacji) oraz istnienia bądź nieistnienia danego stosunku prawnego bądź prawa (tzw. zasadności roszczenia). Muszą być spełnione łącznie. A taki przypadek nie zachodzi. (odpowiedź na pozew (...) k. 395 – 410 }.

Strona powodowa w piśmie z dnia 26.09.2019 roku wskazywała, że służebność odpowiadająca służebności przesyłu była poprzednim stanie prawnym- służebność o treści odpowiadającej służebności przesyłu. Strona uważa, że skoro możliwe było umowne nabycie albo zasiedzenie takiej służebności przed wejściem art. 301¹ kc to mogła ona powstać ex lege jako skutek prawny uwłaszczenia. { pismo k. 563-565}.

Stan faktyczny w zakresie podmiotu, eksploatującego budującego oraz konserwującego sieć wodociągową i kanalizacyjną, tj. strony powodowej nie jest sporny. Nie jest także sporne, że właścicielem gruntów, na których znajdują się opisane w projekcie służebności jest Skarb Państwa- Starosta (...). (odpisy ksiąg wieczystych k. 44-86 akt). Nie jest sporne, że na gruntach tych znajduje się sieć wodociągowa i kanalizacyjna oraz ujęcia wody i infrastruktura służąca zarówno zapewnieniu sprawnego działania sieci, jak i konserwacji tych sieci, jej rozbudowie naprawie itd. oraz zabezpieczeniu dostępu do tych urządzeń dla pracowników strony powodowej oraz zapobieżeniu dostępowi osób nieuprawnionych dla zabezpieczenia ujęć wody.

Nie było także sporne, że strona powodowa zabezpiecza dostawę wody i działanie kanalizacji dla mieszkańców Z. i najbliższych okolic, oraz dla podmiotów prawnych tam działających – w tym także obu stron pozwanych.

Nie było także sporne, że przedmiot sporu znajduje się na terenie parku (...), w księdze wieczystej figuruje Skarb Państwa Starosta (...), jako użytkownik wieczysty - strona pozwana ad. 2 – jednak z przeznaczeniem na cele ochrony przyrody. (odpis księgi wieczystej k. 502-507. oraz k 417- 501). Celem takim niewątpliwie nie jest zaopatrzenie w wodę mieszkańców oraz utrzymywanie, konserwacja i rozbudowa sieci wodnej i kanalizacyjnej, która zresztą w dużej części istniała przed otrzymaniem prawa użytkowania wieczystego przez pozwaną P. .

Nie był także zakwestionowany, zwłaszcza przez właściciela gruntu przebieg urządzeń sieci i innych opisanych w pozwie elementów infrastruktury wodnej, opisanej na mapach i (k. 87- 98 i w opinii identyfikacyjnej ujęć (...) w Z. (k. 99- 157 i) i tras wodociągi i kanalizacji sanitarnej (k. 157 do 200). Oraz przebieg projektowanej służebności i punkty przebiegu służebności.

Nie były także kwestionowane dane dotyczące poprzedników prawnych strony powodowej oraz stopniowego powstawania składników majątkowych –składających się na infrastrukturę przedsiębiorstwa strony powodowej (dokumentacja k, 200 do 356).

Sąd zważył, co następuje :

W ocenie Sąd uzasadnione jest stanowisko strony powodowej w zakresie, w jakim twierdzi ona, iż obciążenie z tytułu służebności o treści, odpowiadającej służebności przesyłu ciąży nie na prawie użytkowania wieczystego, lecz na prawie własności nieruchomości. Prawo to bowiem jest rodzajem prawa rzeczowego ograniczonego, zgodnie z treścią art. 245 par. i 2 k c ustanowienie tego prawa poddane jest regułom przepisów o przeniesieniu własności, co oznacza iż

może być ustanowione tylko przez właściciela nieruchomości , gdyż tylko on może rozporządzać w takim zakresie , by ją przenieść na inny podmiot . O takiej regulacji świadczy także odwołanie w art. 305⁴ do służebności gruntowych .

Jednakże co do zasady użytkownik wieczysty – jako podmiot prawa maksymalnie zbliżonego do prawa własności byłby uprawniony do ustanowienia takiej służebności – skoro – na mocy art. 233 k.c. w granicach, określonych przez ustawy i zasady współżycia społecznego oraz przez umowę o oddanie gruntu Skarbu Państwa lub gruntu należącego jednostek samorządu terytorialnego bądź ich związków w użytkowanie wieczyste użytkownik wieczysty może korzystać z gruntu z wyłączeniem innych osób. W tych granicach użytkownik wieczysty może swoim prawem rozporządzać, zatem jego uprawnienie wyłączałoby uprawnienie właściciela. W spornej sytuacji jednak urządzenia przesyłowe – jak w tym przypadku sieć wodociągowa i kanalizacyjna oraz powiązane z nimi ujęcia wody - istniały już na gruncie , zanim powstało uprawnienie strony pozwanej ad. 2)-czyli T. do nabycia użytkownika wieczystego opisanych gruntów.

Zgodnie bowiem z treścią art. 10 ust. 3 i 3 z Ustawy z dnia sierpnia 2011 roku o zmianie ustawy o ochronie przyrody oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. , 2011 nr 224 poz. 1337), z dniem 01 stycznia 2012 roku T., będący państwową osobą prawną nabył z mocy prawa użytkowanie wieczyste nieruchomości Skarbu Państwa ,położonych w jego granicach i służących realizacji jego celów własność położonych na tych nieruchomościach innych urządzeń i lokali. Jednakże zgodnie z art. 10 ust. 3a, tej ustawy nabycie praw o których mowa w art. 10 ust. 3, nie może naruszać praw osób trzecich – zwłaszcza najszerszego prawa podmiotowego o charakterze bezwzględny, jakim jest własność. Zatem strona pozwana ad 2. nie może przeciwstawić się uprawnieniu osoby trzeciej w tym przypadku uprawnieniom strony powodowej .

Strona pozwana ad 2. nie mogłaby się zatem domagać skutecznie żądać ustanowienia służebności przesyłu, jeżeli urządzenia przesyłowe – zainstalowane przez przedsiębiorstwo państwowe w okresie obowiązywania zasady jednolitej własności państwowej znajdowały się na nieruchomości Skarbu Państwa przed oddaniem jej w użytkowanie wieczyste, ponieważ zainstalowanie urządzeń przesyłowych nastąpiło na nieruchomości, nie obciążonej jeszcze prawem użytkowania wieczystego , zatem w wyniku przekształceń własnościowych istnienie na nieruchomości urządzeń przesyłowych (czy jak w tym przypadku wodociągowych i kanalizacyjnych) stało się jej ograniczeniem i obciążeniem , odnoszonym do prawa własności , a nie użytkowania wieczystego .

Ta sytuacja faktyczna nie spowodowała jednak niejako automatycznie oczekiwanego przez stronę powodową efektu tj. nie spowodowała nabycia z mocy prawa służebności gruntowej o treści – odpowiadającej służebności przesyłu , czy służebności o podobnej treści . Stanowisko takie Wyraził Sąd Najwyższy w Uchwale z dnia 05 czerwca 2018 roku III CZP 50/17, wydanej w składzie 7 sędziów . Uchwała ta podjęta była na kanwie poglądu prawnego ,zgodnie z którym nie byłoby potrzebne ustanawianie służebności gruntowej o treści ,odpowiadającej służebności przesyłu jeśli podmiot na rzecz którego służebność miałaby być ustanowiona dysponowałby już prawem jej odpowiadającym , powstanie takiego tytułu z mocy prawa z dniem nabycia przez , przedsiębiorstwo państwowe własności urządzeń przesyłowych wyłączałoby zasiedzenie służebności i czyniło bezzasadnym wnioski o jej ustanowieniem zatem w kontekście spornej sprawy – wystarczyłoby do uznania , że istnieje prawo strony powodowej , które w tym postępowaniu podlegałoby jedynie ustaleniu .

Sąd Najwyższy, przekazując zagadnienia prawne składowi powiększonemu, sformułował założenie wyjściowe , iż przedsiębiorstwa państwowe, które przed wyodrębnieniem swojego majątku od Skarbu Państwa korzystało z urządzeń przesyłowych, z chwilą uwłaszczenia nabyło te urządzenia na własność. Stanowisko to zostało oparte na uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 18czerwca 1991 r.- zasadzie prawnej- Ill CZP 38/91 (OSNCP 1991, nr 10-12,poz.118), podstawę nabycia stanowił art. 1 pkt 9 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (DZ.U. z 1991 r. Nr 2, poz. 6 dalej u.z.u.p.p. Zgodnie ze stanowiskiem S N , wyrażanym we wskazanej Uchwale, którą sąd orzekający w tej sprawie podziela konieczne było ujednoczenie ocen prawnych co do powstania - w wyniku nabycia, na podstawie ustawy z grudnia 1990 r. o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych, na własność urządzeń infrastruktury przesyłowej, a tym samym skutecznego wobec właściciela nieruchomości uprawnienia do korzystania z niej w zakresie niezbędnym do ich eksploatacji . Przyjęto w postanowieniach Sądu Najwyższego z dnia 12 maja 2016 r IV CSK 509/15 oraz z dnia 12 maja

2016 r., IV CSK 510/15, z których wynika, że majątkowe usamodzielnienie przedsiębiorstw państwowych na skutek ich uwłaszczenia w odniesieniu do urzędzeń przesyłowych, powodowało nie tylko przekształcenie przysługującego przedsiębiorstwu prawa zarządu urzędzeń w prawo ich własności. Według tamtych postanowień doszło także do przekształcenia tego tytułu prawnego we właściwe prawo podmiotowe uprawniające do dalszego korzystania z nieruchomości będących własnością Skarbu Państwa, na których umiejscowione zostały urzędzenia przesyłowe. Prawem powstającym w wyniku przekształcenia tytułu do korzystania z nieruchomości Skarbu Państwa w zakresie niezbędnym do eksploatacji urzędzeń uzyskanych na własność i posadowionych na tych nieruchomościach było w poprzednim stanie prawnym o treści odpowiadającej służebności przesyłu. W świetle utrwalonego wcześniej stanowiska judykatury możliwe było umowne nabycie albo zasiedzenie takiej służebności przed wejściem w życie art. 305¹ i nast. k.c. to mogła ona również powstać z mocy prawa – jako rezultat uwłaszczenia państwowej osoby prawnej. Argumentacja ta uwzględniała przede wszystkim cele uwłaszczenia przedsiębiorstw państwowych i specyfikę sytuacji, w których dochodziło do umieszczenia urzędzeń przesyłowych na gruntach Skarbu Państwa. Wynikało z niej, że przedmiotem uwłaszczenia przedsiębiorstw państwowych były nie tylko prawa w sensie ścisłym lecz także sytuacje faktyczne, które – pod względem ekonomicznym lub funkcjonalnym odpowiadały prawom podmiotowym.

Stanowisko to jednak, chociaż zajęte w przytoczonych postanowieniach S N nie znajduje oparcia w powołanym w nich przepisie prawa i oznacza stworzenie normy prawnej nieprzewidzianej przez ustawodawcę, dlatego, że pogląd, że art. 1 pkt 9 u.z.u.p.p. był źródłem nabycia ex lege służebności gruntowej – niezależnie od treści – jest zbyt daleko idący, a rozwiązanie przyjęte przez Sąd Najwyższy ma skutek wywłaszczający, co potwierdza potrzebę oparcia go na wyraźnej podstawie prawnej, której w tym przypadku nie ma.

Sąd najwyższy podkreślił, iż polski system prawny, jak się powszechnie przyjmuje nie zna pojęcia służebności legalnych, które miałyby obciążać inne nieruchomości z racji położenia lub w wyniku obowiązków nakładanych przez prawo. Przepisy prawa sąsiedzkiego (art. 145, 146 i 151, a także art. 305² k.c.) które przewidują powstanie służebności są jedynie źródłem powstania roszczeń o ich ustanowienie, zatem służebności te nie powstają z mocy ustawy. Zgodnie z generalną ideą, zawartą w kodeksie cywilnym – powstanie służebności wbrew woli właściciela nieruchomości obciążonej następuje na podstawie orzeczenia sądowego (np. art. 64 k.c. w związku z art. 1047 k.p.c.). Dotyczy to także zmiany treści służebności oraz jej zniesienia. Sąd orzekający w tej sprawie podziela w szczególności stanowisko S N, iż zasada ta ma głębokie uzasadnienie w charakterze praw rzeczowych, które są skuteczne erga omnes, w związku z czym wymagają przestrzegania jawności tych praw. Nakazowi skierowanemu do właściciela rzeczy obciążonej oraz osób trzecich, aby szanowali cudze prawo rzeczowe, musi towarzyszyć jawność tego prawa, nie można bowiem wymagać poszanowania prawa rzeczowego, którego istnienie lub treść są dla uczestników obrotu nieznane. Art. 1 pkt 9 u.z.u.p.p. w żaden sposób nie wskazuje na ustanowienie służebności gruntowej o treści służebności przesyłu, zatem wykładnia funkcjonalna mająca na celu uwłaszczenie przedsiębiorstw państwowych miała charakter prawotwórczy przyjęta w omawianych orzeczeniach podstawa prawna służebności, tj. art. 1 pkt 9 u.z.u.p.p., nie zawiera żadnych wskazówek dotyczących zakresu i sposobu jej wykonywania. Trzeba podkreślić, że nawet jeżeli ustawodawca wprowadza do systemu przepis stwarzający w zakresie praw rzeczowych nowy stan prawny, jakim byłby przepis ustanawiający ex lege służebność gruntową o treści odpowiadającej służebności przesyłu czyni to w drodze wyjątku, który ma jednoznaczną podstawę w ustawie; takiej podstawy, jak wskazano, nie ma w art. 1 pkt 9 u.z.u.p.p. Stanowisko zajęte w postanowieniach z dnia 12 maja 2016 r., IV CSK 509/15 oraz z dnia 12 maja 2016 r., IV CSK 510/15, wzbudza wątpliwości także z perspektywy zasady numerus clausus praw rzeczowych.

Zasada ta ustanawia nie tylko zamknięty katalog praw rzeczowych, lecz także zamknięty katalog sposobów ich nabycia. W tym ujęciu służebność, gruntowa, w tym także służebność przesyłu, mogą powstać wyłącznie w jeden ze sposobów, wymienionych explicite w treści ustawy i nie jest uzasadniony pogląd, że powstająca z mocy prawa służebność gruntowa przesyłu sama w sobie by nowym typem ograniczonego prawa rzeczowego, powstałym z naruszeniem zasady numerus clausus. Sąd Najwyższy wyraził w tym kontekście także pogląd, iż stanowisko, że wraz z nabyciem własności urzędzeń przesyłowych przedsiębiorca nabywa z mocy prawa służebność, podważa rację utrwalonej linii orzecznictwa Sądu Najwyższego, dopuszczającego zasiedzenie służebności także na nieruchomościach Skarbu Państwa po okresie obowiązywania zasady jednolitej własności państwowej, jeżeli urzędzenia przesyłowe

zostały wniesione na tych nieruchomościach w okresie jej obowiązywania. Osłabiałoby również wartość spójności i przewidywalności orzecznictwa, jest bowiem oczywiste, że tylko posiadanie bez tytułu prawnego może prowadzić do zasiedzenia.

Chociaż zatem za stanowiskiem zajęтым w omawianych postanowieniach przemawiają pewne względy funkcjonalne i pragmatyczne, to jednak nie wystarczają one – również w ocenie Sądu orzekającego - do uznania, że na nieruchomościach Skarbu Państwa doszło do powstania służebności gruntowych na warunkach, przyjętych w wyżej opisywanych orzeczeniach.

Dlatego Sąd w tej sprawie orzekający przychylił się do stanowiska, powoływanego w opisywanej Uchwale, iż nabycie przez przedsiębiorstwo państwowe – na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych (Dz.U.1199 r. Nr 2, poz. 6)-własności urządzeń przesyłowych, posadowionych na nieruchomościach należących do Skarbu Państwa nie spowodowało uzyskania przez to przedsiębiorstwo z mocy prawa służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu, obciążającej te nieruchomości. .

Tym samym nie jest uzasadnione stanowisko strony powodowej iż przysługuje jej roszczenie o stwierdzenie stanu prawnego, stwierdzenia prawa służebności gruntowej dla tej strony - o treści odpowiadającej prawu podobnemu do prawa przesyłu, o stwierdzenie którego strona powodowa wniosła. .

Sąd orzekający w sprawie ma świadomość, iż stan faktyczny, związany z koniecznością zapewnienia sprawnego funkcjonowania sieci wodociągowo – kanalizacyjnej dla Miasta Z. i najbliższych jego okolic jest zagadnieniem społecznie istotnym. Jednak w ocenie sądu nie ma przesłanek do stwierdzenia stanu prawnego, uzasadniającego nabycie służebności, odpowiadającej stanowisku strony powodowej z mocy prawa – a tym samym stwierdzenia, by takiej treści prawo do służebności stronie powodowej już przysługiwało. W ocenie Sądu stronie powodowej z mocy prawa służebność taka nie przysługuje, zatem nie jest możliwe uwzględnienie powództwa w i

Strona powodowa winna uzyskać stosowne uprawnienia, ograniczające prawa obu stron pozwanych do dysponowania przedmiotem sporu w drodze odpowiednich czynności prawnych. .

W ocenie sądu orzekającego konieczne jest współdziałanie wszystkich podmiotów, uczestniczących w sporze- w celu zapewnienia sprawnego działania sieci, skoro także (...) w sposób oczywisty korzysta z usług strony powodowej w tym zakresie, na gruntach, do których uzyskała prawo użytkowania wieczystego w okresie gdy infrastruktura ta już istniała. Jednak merytoryczne przygotowane do podjęcia decyzji wspólnych, odnośnie przebiegu instalacji wodno – kanalizacyjnych, ich remontów, utrzymywania i rozszerzania oraz odpłatności za świadczone stronom pozwany usługi w ocenie Sądu wymaga działań, wykraczających poza prostą ocenę zakresu sporu. Zauważyć bowiem wypada choćby taki aspekt sprawy, że ewentualne stwierdzenie istnienia służebności nie stanowi realnie ani ograniczenia praw strony pozwanej ad. 1. – tj. Starosty (...) do decyzji właścicielskich - skoro on pozostaje właścicielem spornych gruntów; ani ten stan nie daje żadnych korzyści stronie pozwanej ad-2- tj. (...) skoro nie daje jej i nie może dać uprawnień do ograniczenia działania strony powodowej w zakresie korzystania z jej prawa podmiotowego. .

Zgodnie z treścią art. 305¹ i następnym przepisów k.c. w ocenie Sądu strony sporu winny dokonać regulacji stanu obciążenia nieruchomości, przy wykorzystaniu sporządzonej już dokumentacji, okazanej w toku tego sporu. Przepis ten stanowi, iż nieruchomość można obciążyć na rzecz przedsiębiorcy, który zamierza wybudować lub którego własność stanowią urządzenia, o których mowa w art. 49 § 1, prawem polegającym na tym, że przedsiębiorca może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, zgodnie z przeznaczeniem tych urządzeń (służebność przesyłu).

W sprawie tej brak natomiast podstaw w ocenie Sądu do uznania istnienia już prawa służebności dla strony powodowej. Stanowisku temu nie można skutecznie przeciwstawić uznania powództwa przez stronę pozwaną ad. 1 tj. Starostę (...), bowiem takie uznanie podlega ocenie sądu, a w okolicznościach sprawy jest ono jedynie uchYLENIEM się od merytorycznego rozwiązania problemu, a nie stanowiskiem uzasadnionym prawnie. .

Strona pozwana ad. 1 – tj. Starostwa (...) – uznał wprawdzie powództwo – ale jedynie co do faktów – a nie oceny prawnej – zatem uznanie to nie wiąże Sądu w zakresie oceny prawnej sporu . Dlatego orzeczono, jak w punkcie I wyroku .

O kosztach procesu Sąd orzekł jak w pkt II wyroku na podstawie art. 98 k.p.c. oraz § 5 pkt.3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. 2015 poz. 1800 z późniejszymi zmianami).

Skoro żądanie pozwu zostało oddalone w całości, to strona pozwana ad. 2 jako wygrywająca sprawę mogą dochodzić od powoda zwrotu poniesionych przez siebie kosztów procesu do opisanej wyżej kwoty 480 zł par. 5 ust. 3 powołanego rozporządzenia oraz kwoty 17 zł tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa .